

TAMPEREEN TYÖVÄENLIIKETTÄ ITSENÄISYYDEN

VUOSIKYMMENINÄ

Vuoden 1918 kevään kapinan seurauksena työväenjärjestöt olivat Tampereelakin hajalla. Sos.dem. puoluetta ryhtyivät nostamaan ne puolueen jäsenet, jotka olivat pysytelleet syrjässä kapinasta. Varsinkin vuoden 1918 lopulla työväen poliittinen ja ammatillinen liike vähitellen käynnistyi. Tätä oli omiaan elvyttämään joulukuussa suoritettu työväelle menestykselliset kunnallisvaalit. Tärkeä vaihe työväenliikkeen alkuun pääsyssä oli Tampereen työväentalon vapautuminen valtion holhouksesta, mikä tapahtui maaliskuussa 1919. 1.6.1919 toiminta pääsi työväentalossa alkamaan.

Kapinaa seurasi työväenliikkeen jakautuminen vasemmistoon (SKP) ja sos.dem. puolueeseen. Tampereella tässä työväenliikkeen taistelussa jäsenistö pysyi tiukasti luokkataistelun kannalla. Tästä eräänä ilmauksena oli julistus Suomen työväenluokalle 8.6.20, jonka Kansan Lehti julkaisi ja joka sai Tampereen sos.dem. työväen kannatuksen.

1920-luvun alkuun liittyi taistelu työväentaloista koko maassa. Tampereella tämä päättyi sosialidemokraattien voittoon.

1920-luvulla maamme työväenliikkeessä käytiin ankaraa taistelua työväen järjestöistä. Keskeisessä asemassa oli ammatillinen liike. Suomen Ammattijärjestö, SAJ, joutui kommunistien valtaan. Seurauksena oli, että tämä ja sen alaiset liitot valtiiovallan toimesta lakkautettiin 1930. Jo tätä ennen sos.dem:n taholta oli perustettu uusi keskusjärjestö SAK. Tampereella ja työväentalossa oli monissa ammattiosastoissa käyty ankaraa taistelua, mikä päättyi vasta kun SAJ oli lakkautettu.

V.1919 sos.dem. puoluekokous teki kauaskantoisen päätöksen. Se näet päät-

ti, että ammattiosasto, jonka kaikki jäsenet eivät kuulu sos.dem. puolueeseen, ei ollut puolueosasto. Tampereella vain 2-3 ammattiosastoa jäi sos.dem. puolueeseen. Tähän saakka ammattiosastojen jäsenet oli olleet melkein pä yksinomaan puolueen jäseniä.

Nyt oli ryhdyttävä perustamaan sos.dem. puolueosastoja, mikä 1920-luvulla käynnistyi tosin varsin verkkaisesti, mutta jatkui sitten 1930-luvulla tehokkaammin.

Yhteiskunnan myönteistä keitystä häiritsti pahasti 1930-luvun alun pulavuodet ja Lapuanliike. Tampereella ja työväentalossa Lapuanliikkeen vaikutus jäi vähäiseksi, mutta ilmeni kuitenkin. Tällaisia tapauksia olivat mm. eduskunnan varapuhemiehen Väinö Hakkilan kyyditys, muilututs ja 1933 helatorstain revohkat, jolloin hyökättiin mm. sos.dem. juhlakulkueen kimppuun. Sos.dem. työväenliike oli kuitenkin Tampereella niin voimissaan, etteivät ajan tapaukset siihen sanottavasti vaikuttaneet.

Sota-ajan sos.dem. puolueen toiminta ja ammattiyhdistysliike jatkuivat Tampereella, tosin sota aiheutti lamaan-nusta.

1944-syksyllä välirauha toi työväen järjestötoimintaan aivan uutta eloa. Nyt pääsi SKP julkisesti toimimaan. Se oli toiminut maanalaisena v. 1930-1944. Se tuli valtuustotyöskentelyyn mukaan.

Sos.dem. puolueessa ns. asevelilinja tuli sodan jälkeen määräävään asemaan. Näin tapahtui Tampereellakin, jossa sos.dem. puolueen johtavaksi mieheksi nousi Erkki Lindfors. Ns. yleislinja hallitsi Tampereen sos.dem. politiikkaa. Se synnytti opposition, joka hallitsi Tampereen työväenyhdistystä, jota

Jatkuu sivulla 36

yleislinja ei kyennyt valloittamaan. Tampereen yleislinja siirtyi sos.dem. puoluekokouksessa 1959 skogilaiselle linjalle, mutta kärsittyään Tampereen työväenyhdistyksessä ja sos.dem. piirikokouksissa 1958 ja 1959 tappion palasi se puolueen riveihin.

Tampereen työväenyhdistys, joka oli ollut sos.dem. puolueen ja ammattiyhdistysliikkeen keskeinen toimipaikka, on parinkymmenen vuoden aikana menettänyt näitä asemiaan.

Tampereen puoluekentässä on työväenpuolueitten osuus 1960-luvun lopulta lähtien ollut pienenemässä ja porvarien asema vahvistumassa, mikä seuraa yleistä puoluekehitystä koko maassa ja monissa Euroopan maissa.

Kulttuuripolitiikassa Tampereen työväenliikkeen panos on ollut huomattava. Näin esim. Tty:n suojissa kehittynyt Tampereen Työväen Teatteri on ollut pitkään maan johtavia teattereita ja täyttää 1991 90 vuotta. Samoin Tty:n soittokunta tunnetaan laajalti maassamme.

Tampereen työväentalosta on tullut entistä enemmän kulttuuritalo.